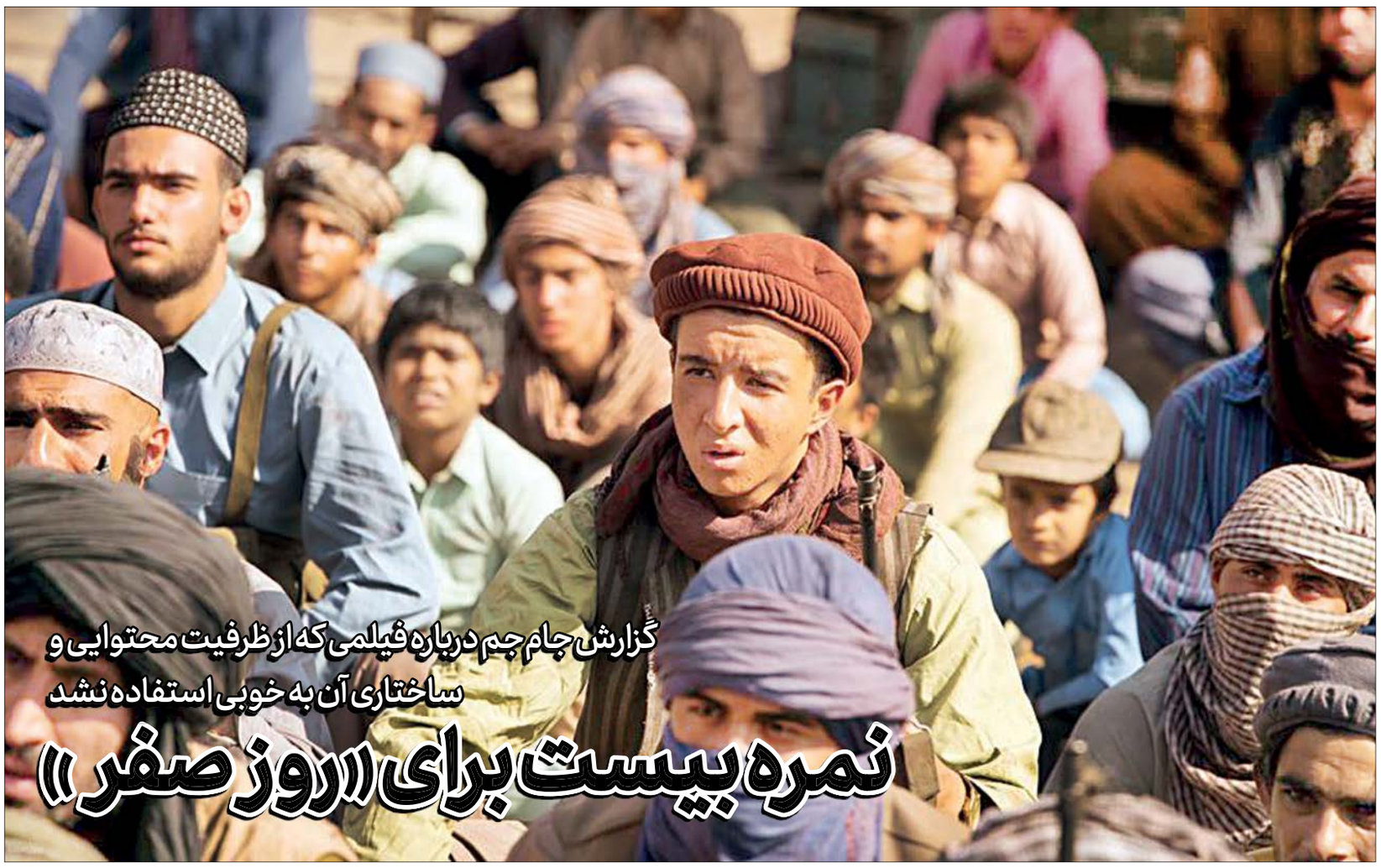

گزارش جام جم درباره فیلمی که از ظرفیت محتوایی و ساختاری آن به خوبی استفاده نشد

نمره بیست برای «روز صفر»

نمایی از روز «صفر» که یک فیلم اکشن و خوش ساخت امنیتی است | عکس: محمد بدرلو

۱۰ و ۱۱

خبر روز

سینما در پیچ و خم شوراهای عالی و غیرعالی

معاون سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی این هفته اعضای شورای راهبردی اکران در این سازمان را معرفی کرد و با صدور احکامی برای آنان، دورنمای فعالیت این شورا را مشخص کرد.

این شورا، پیشتر نمونه‌هایی در سازمان سینمایی داشت به گونه‌ای که دوران دولت دوازدهم سیدمحمدمهدی طباطبایی‌نژاد حکم ریاست شورایی به نام شورای‌عالی اکران را گرفت و قرار بود این شورا، به مدیریت و برنامه‌ریزی اکران سینما نظم و ترتیب مشخصی بدهد اما این شورا در ابتدای فعالیت خود به مشکل بزرگی به نام شیوع کرونا برخورد کرد و با به‌هم ریختن همه برنامه‌ریزی‌ها برای اکران، عملکرد این شورا که قرار بود با اختیارات وسیع‌تر به عنوان شورای بالادستی فعالیت کند، در محاق رفت.

به نظر می‌رسد شورای راهبردی جدید قرار است در همین زمینه‌ها فعالیت کند و جایگزینی برای آن شورای ناکام باشد. نکته اما در اینجاست که تاکنون هنوز آیین‌نامه اکران ۱۴۰۱ نهایی نشده و برخی گمانه‌زنی‌هایی که در محافل سینمایی رایج است، به احتمال منحل شدن شورای صنفی نمایش اشاره می‌کند. ضمن این‌که قرار است به‌زودی شاهد فعال شدن شورای سینما باشیم.

این شورا که براساس مصوبه هیات وزیران در آخرین ماه سال گذشته، شکل خواهد گرفت بر مسائلی نظیر گسترش فناوری نرم، هم‌افزایی و تقویت ارتباط میان بخش‌های سیاستگذاری، اجرایی، نظارتی، آموزشی، مطالعاتی، علمی و تولیدی در حوزه هنر- صنعت صوت و تصویر و سینما نظارت خواهد کرد. این شورای فرابخشی که در آن نمایندگان بخش‌های مختلف فرهنگی حضور خواهند داشت، می‌تواند سیاستگذاری‌های عالی اکران را هم در نظر داشته باشد و مشخص نیست رابطه میان این شوراها با یکدیگر چه خواهد شد.

علی سرتیپی، رئیس کانون پخش‌کنندگان سینما دیروز در گفت‌وگو با ایسنا با رد شایعه منحل شدن قریب‌الوقوع شورای صنفی گفته است: در شورای راهبردی برای اکران تصمیم‌گیری‌های کلی‌تری خواهیم داشت و عملکرد آن در حوزه بحث‌های کلان خواهد بود. در جلسه اول نیز پیرامون مسائل روز سینما، مشکلات فعلی و آینده آن و همچنین جذب مخاطب و وضعیت تولید در سینما صحبت شد در صورتی که شورای صنفی نمایش بیشتر به مسائل روزمره می‌پردازد. براساس پیگیری ایسنا از دو عضو شورای صنفی نمایش هیچ‌کدام از آنها از تشکیل شورای راهبردی اکران اطلاعی نداشتند با این حال مشخص نیست چقدر از دلایل تشکیل این شورای جدید به حاشیه‌های اکران نوروزی برمی‌گردد؛ حاشیه‌هایی که مدیران سازمان سینمایی بروز آن را به اعلام زودهنگام اسامی فیلم‌ها توسط شورای صنفی نمایش بدون هماهنگی دانستند. به هرحال به نظر می‌رسد که تشکیل شوراهای مختلف از جمله شورای‌عالی، راهبردی، صنفی و... تا زمانی که سینمای ایران توان و نفس تولید آثار خوب و دارای کیفیت سطح بالا را نداشته باشد، درمانی برای دردهای کهنه سینمای ایران نخواهد بود و تنها بر بروکراسی‌های اداری در مسیر تولید خواهد افزود.

کارشناسان در نشست‌های تخصصی از ویژگی‌های هنر آرمان خواه می‌گویند

در جست‌وجوی زیبایی‌شناسی هنر انقلابی

گروه فرهنگ و هنر

همان‌گونه که می‌دانید هفته‌ای که در آن هستیم، به مناسبت سالروز شهادت سیدمرتضی آوینی هفته هنر انقلاب اسلامی نام دارد. در این هفته با تمرکز بر هنرهای مختلف برنامه‌های مختلفی برگزار می‌شود که مهم‌ترین آنها نمایشگاه «هنر انقلاب اسلامی» است که روز شنبه در گالری ابوالفضل عالی حوزه هنری و گالری شماره ۱ و ۲ خانه عکاسان ایران گشایش یافت. در این نمایشگاه در بخش پوستر، ۳۰ اثر برگرفته از سخنان و نوشته‌های شهید آوینی و در بخش عکس، مجموعه‌ای از عکس‌های زنده‌یاد ابراهیم اصغرزاده عکاس، بازیگر و روزنامه‌نگار فقید و آثار میشل ستبون، عکاس فرانسوی از ایام پیروزی انقلاب اسلامی به نمایش درآمده است. همچنین در بخش نقاشی، ۲۰ اثر از آثار گنجینه حوزه هنری مربوط به سال‌های نخست انقلاب و ۶۵ پوستر با محوریت انقلاب از ابتدا تاکنون به نمایش درآمده است. اما در این روزها برنامه‌های مختلف پژوهشی و نشست‌های تخصصی مختلفی نیز در سطح شهر برگزار می‌شود. در این نوشتار، منتخبی از دیدگاه‌های هنرمندان و استادان فعال در حوزه پژوهش هنر را که در نشست‌های مختلف این هفته از جمله در حاشیه نمایشگاه هنر انقلاب حوزه هنری، نشست تخصصی «رستاخیز واژه‌ها» در فرهنگسرای اندیشه و وبینار «بررسی تئاتر انقلاب اسلامی» با تمرکز بر موضوع زیبایی‌شناسی هنر انقلاب اسلامی برگزار شده است، مرور می‌کنیم.

تقابل هنر ارزشی و هنر سفارشی

سیدناصر هاشم‌زاده، پژوهشگر و فیلمنامه‌نویس

بارها به این پرسش فکر می‌کنم که اگر آقای آوینی حضور داشت، نسبت به وضعیت فعلی و حال ما چه می‌گفت؟ بیش از ۴۰ سال از انقلاب اسلامی گذشته و کارهای بسیار خوبی صورت گرفته است. در رشته‌های گوناگون هنری فعالیت داشتیم، اما هنوز پرسش‌هایی درباره آینده هنر انقلاب اسلامی وجود دارد. این پرسش‌ها بسیار مهم است چراکه زمینه‌ساز تحرک و حرکت انقلاب می‌شود. دقت داشته باشید که با تعریف و تمجید کاری از پیش نمی‌رود. کار هنر مداحی نیست. البته منظورم این نیست که مداحی بد است، بلکه منظورم این است که اگر از همه چیز تعریف کنیم و بگوییم خوب است و نگاهی به نقاط ضعف آن نداشته باشیم، حرکتی رخ نمی‌دهد و پیشرفت نمی‌کنیم. تقسیم‌بندی هنر به هنر سفارشی و غیرسفارشی، ارزشی یا غیرارزشی و... موضوعی است که سال‌ها درگیرش بودیم. باید پرسید که آن ارزش‌ها چه بوده که توقع داریم هنرمند آن را در قالب سینما نشان دهد؟ خود من قائل به ارزش‌ها هستم، چراکه معتقدم اخلاق و خوب و بد وجود دارد اما گاهی اوقات هنر ارزشی تبدیل به هنر سفارشی می‌شود یعنی به نظر می‌رسد که در مواردی سلیقه‌ها حکمفرما و ارزش‌ها گم شدند. به اعتقاد بنده، علت عقب‌ماندگی هنری ما از ارزش‌ها به ویژه در سینما ناشی از همین موضوع است. این موضوع در حالی است که در هنر غرب، شاهد چنین عقب‌ماندگی نیستیم. ادبیات و هنری که با سلیقه‌ها جلو برود، رشد نمی‌کند و تنها تبدیل به ادبیات اعتراضی می‌شود. در انقلاب اسلامی هدف آن بود که به عدالتی دسترسی پیدا کنیم که هیچ کرامت انسانی ذلیل نشود. به عبارت دیگر، اگر جایی کرامت به ذلت رفت، هنرمند باید حضور پیدا کند. هنرمند ارزشی کسی است که از وقوع چنین رخدادهایی ناراحت می‌شود و بی‌تفاوت از کنارش عبور نمی‌کند.

تکنوکرات‌ها، آوینی را بایکوت کردند

محسن ردادی، عضو هیات علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

هنر انقلابی، هنر متعهد است. در دنیا هنرهای زیادی وجود دارد که در آن روحی از تعهد نیست و تنها هدفش سرگرم‌کردن مخاطب است. این هنر فقط به مثابه یک افیون برای ساکت‌کردن دردها و آلام بشر استفاده می‌شود. در هنر انقلابی، هنرمند درد دارد، درد مردم را می‌فهمد و در هنر خود این درد را بیان می‌کند. در حقیقت، هدف هنرمند انقلابی این است که دردمندی را منتقل کند و همین شاخصه را می‌توان به عنوان مرز تفکیک هنر انقلابی و غیرانقلابی دانست. امام خمینی(ره) در منشور هنرمندان فرمودند: «کار هنرمند این است که با کمونیسم خونخواه، با سرمایه‌داری و با مرفهین بی‌درد مبارزه کند.» در غیر این صورت، آن هنر ارزشی ندارد. در دوره‌ای در مسیر هنر انقلابی انحراف ایجاد شد، در دهه ۷۰ اتفاقی رخ داد که مسیر هنر را به نوعی عوض کرد و شهید آوینی نیز قربانی همین موضوع شد. عده‌ای گفتند که انقلابی‌ها تاکنون هرطور که می‌خواستند رفتار کردند و حالا باید کار را به متخصصان سپرد. در همین زمان بود که جمله «تخصص مهم است یا تعهد» مطرح شد و به راحتی هنرمندان انقلابی حذف شدند. در همین زمان بود که مدیران تکنوکرات شهید آوینی را به مناطق جنگی تبعید کردند. البته آن مناطق بسیار ارزشمند است اما جای شهید آوینی در صدا و سیما، حوزه هنری و... بود تا هدایت فرهنگی انجام دهد. متاسفانه عده‌ای با شعار تخصص این قدر شهید آوینی را بایکوت کردند که او را به مناطق جنگی فرستادند. این روند باعث شد تا هنرمندان انقلابی که دغدغه مردم را داشت و می‌خواست حرف بزند از میدان کنار رفت.

عکس: حوزه هنری

شعار و عمل مسؤولان متفاوت بود

محمود فرهنگ، کارگردان و از فعالان حوزه تئاتر انقلاب

آیا تئاتر انقلاب اسلامی توانسته آن زیبایی‌هایی که در آرمان‌های امام خمینی بوده به تصویر بکشاند و آثاری را در مورد انقلاب اسلامی ارائه بدهد که بتواند شالوده انقلاب اسلامی را نه‌تنها در ایران بلکه در دنیا محکم کند؟ نظر من این است که ما نتوانستیم. هنر اصلی را شهدا انجام دادند و هنرمندان تئاتر نتوانستند بیرق شهدا را به دوش بکشند. شاید ما در آسمان هنر تئاتر انقلاب اسلامی نتوانستیم آثاری را هم در حوزه ادبیات نمایشی و هم حوزه تئاتر ارائه بدهیم. شما کنکاش کنید چند اثر در حوزه ادبیات نمایشی تولیدشده و چند نمایش در مورد انقلاب اسلامی به شایستگی، ارزش و رسالت انقلاب اسلامی را با آن شهدا و آرمان‌ها به ما نشان دادند. تقریبا می‌توانیم بگوییم چیزی را در این حوزه نداشتیم البته در حوزه دفاع مقدس تلاش‌هایی شده است جشنواره‌هایی برگزارشده است؛ در سال ۶۱ جشنواره‌هایی مثل جشنواره گل چهرگان بسیج، جشنواره ۱۷ شهریور، جشنواره شهدای محراب، تئاتر سنگر و پس از تعطیلی، برخی از آنها به جشنواره تئاتر فجر پیوستند. در جشنواره فجر سال ۶۰ تا دهه ۷۰ و تا زمانی که اصلاح‌طلبان مسلط نشده بودند بویی از فجر را می‌توانستیم استشمام کنیم ولی متأسفانه این مساله به‌تدریج کمرنگ شد و در جشنواره‌های فجر در سال‌های گذشته بویی از انقلاب اسلامی و فجر انقلاب اسلامی به مشام ما نمی‌رسید. شاید چند نمایش به‌عنوان نمایش‌های دفاع مقدس که بعضاً ضدجنگ بودند و ربطی به دفاع مقدس نداشتند ارائه می‌شد برای این‌که خیلی از مسوولان بتوانند بگویند که ما ویترین خود را پر کردیم.

در جامعه تئاتری ما به‌نوعی دین‌ستیزی و دین‌گریزی رشد کرده و این باعث می‌شود که آن زیبایی‌شناسی انقلاب اسلامی کمتر موردتوجه قرار بگیرد. اگر بخواهیم شالوده اصلی تولید نمایش‌های دینی یا انقلابی یا دفاع مقدس را به اوج و قله برسانیم باید در حوزه ادبیات نمایشی کار بکنیم. متأسفانه در سال‌های گذشته دفاع از تئاتر انقلاب اسلامی و دفاع از تئاتر مذهبی و دفاع مقدس به‌شدت زیر ضربه بوده و در سایه و گوشه قرارگرفته و دلیل آن این است که خیلی از مدیران دوست نداشتند که انگ انقلاب و دفاع مقدس بر پیشانی‌شان خورده شود شاید شعار می‌دادند اما در عمل چیز دیگری نشان دادند.

یادداشت:
احسان رستگار
روزنامه‌نگار

دبیر جشنواره فجر امینی گاندو یا امینی هفت؟

«مجتبی امینی، دبیر چهل و یکمین جشنواره فیلم فجر شد»؛

اکثر طیف‌ها، مخصوصا اصلاح‌طلب‌ها و زاویه‌دارهای با جبهه فرهنگی انقلاب، از این انتخاب محمد خزاعی برآشفتند، اما تنها منتقدان این انتصاب، اصلاح‌طلبان نبودند و بخشی از جبهه انقلاب را نیز شامل می‌شدند.

سؤال و جواب‌های اصلی:

۱- آیا انتصاب امینی، منطقی و مناسب است؟

۲- آیا با این انتخاب، رویکردی مشابه جشنواره چهلم اعمال شود؟

حول سؤال اول:

اول- آیا رویکرد انتخاب نامزدها و جوایز در جشنواره چهلم، برای جبهه انقلاب، رضایت‌بخش بوده است؟

- با در نظر گرفتن توجه بی‌جا به فیلم علف‌زار و کم‌توجهی به موقعیت مهدی، پاسخ قطعا منفی است.

دوم- آیا تضمینی وجود داشت که آن رویکرد راضی نگه داشتن همه طیف‌ها، ولو شبه‌روشنفکران سینما، توسط آقای مسعود نقاش‌زاده، در جشنواره چهلم و یکم تکرار نشود؟

- متأسفانه خیر!

سوم- آیا جوان‌گرایی، یک رویکرد لازم است در انتصاباتی این چنینی؟

- اگر واقعا جوانی و پختگی، انقلابی بودن و دانش و قدرت مدیریت فرهنگی، همه با هم در یک جوان جمع شده باشند، حتما بهترین انتخاب، آن است که از میان جوانان باشد، ولی در غیر این صورت، سن یک متغیر بلاموضوع می‌تواند تلقی شود.

حول سؤال دوم:

اول- در مدیریت جشنواره فیلم فجر، ما با امینی برنامه هفت مواجهیم یا با امینی گاندو؟

- امینی هفت، دغدغه‌اش راضی نگه‌داشتن تمام طیف‌ها، حتی شبه‌روشنفکران است اما امینی گاندو، دغدغه حمایت از گفتمان انقلاب اسلامی و جبهه انقلاب را دارد. اگر در جشنواره فجر، رویکرد دومی اعمال نشود، می‌توانیم منتظر اتفاقات سیمرغی ناخوشایندتری از جشنواره چهلم باشیم.

دوم- آیا تهیه‌کننده بودن، یک عیب است برای مدیری در سطح دبیر جشنواره فجر؟

- اگر آن مدیر، اندکی سمت تهیه‌کنندگان غش کند و ذره‌ای، حقوق معنوی مخاطب و گفتمان انقلاب را در اولویت‌های بعدی بگذارد، حتما عیب است اما اگر به هر ترتیبی، آن تهیه‌کننده، بتواند واقعا ساحت مدیریت فرهنگی را، به مثابه عرصه‌ای حیثیتی تلقی و تهیه‌کنندگی‌اش را از مدیریتش منفک کند، می‌تواند ضعف تلقی نشود.

سوم- انتقادات و تخریب‌هایی که علیه این انتصاب صورت گرفته، نقطه ضعف است؟

- انتقاداتی که به امینی شده، بعضا ناظر به برنامه هفت بوده -که رواست- اما مابقی موارد، تخریب‌هایی‌اند که توسط مخالفان گاندو و مخالفان جبهه فرهنگی انقلاب صورت گرفته است. از آن‌جایی که شبه‌روشنفکران و اصلاح‌طلبان، دیده‌اند، محمد خزاعی، از مسعود نقاش‌زاده -که چهره‌ای دانشگاهی محسوب می‌شده و در عرصه جنگ فرهنگی و هنری، صرفا در جایگاه یک اندیشمند ایفای نقش می‌کرده- به مجتبی امینی رسیده، احساس خطر کرده و شبانه‌روز، هجمه‌های متنوعی علیه این انتخاب ایجاد کرده‌اند.

امید است که دبیر جدید، از وجه امینی گاندو، دبیری چهل و یکمین جشنواره فیلم فجر را مدیریت کند، نه وجه هفتی‌اش.